

Justis - og beredskapsdepartementet
Postboks 8005, Dep.
0030 Oslo

Også sendt pr. e-post: post@jd.no

Deres ref.:
201005722-/TAJ

Dok. nr.: 144926

Saksbehandler: Trude Molvik

01.11.2012

Høringsuttalelse — Infoflyt-utvalgets rapport

1. Innledning

Vi viser til departementets høringsbrev av 27.06.2012 vedrørende ovennevnte høring.

Det er en prioritert oppgave for Advokatforeningen å drive rettspolitisk arbeid gjennom høringsuttalelser. Advokatforeningen har derfor en rekke lovutvalg inndelt etter fagområder. I våre lovutvalg sitter advokater med særskilte kunnskaper innenfor det aktuelle fagfelt og hvert lovutvalg består av advokater med ulik erfaringsbakgrunn og kompetanse innenfor fagområdet. Arbeidet i lovutvalgene er frivillig og ulønnet.

Advokatforeningen ser det som sin oppgave å være en uavhengig høringsinstans med fokus på rettssikkerhet og på kvaliteten av den foreslåtte lovgivningen.

I saker som angår advokaters rammevilkår vil imidlertid regelendringen også bli vurdert opp mot advokatbransjens interesser. Det vil i disse tilfellene bli opplyst at vi uttaler oss som en berørt bransjeorganisasjon og ikke som et uavhengig ekspertorgan. Årsaken til at vi sonderer mellom disse rollene er at vi ønsker å opprettholde og videreutvikle den troverdighet Advokatforeningen har som et uavhengig og upolitisk ekspertorgan i lovgivningsprosessen.

I den foreliggende sak uttaler Advokatforeningen seg som ekspertorgan. Saken er forelagt Advokatforeningens forsvarergruppe. Forsvarergruppens styre består av Frode Sulland (leder), Jostein Alvheim, Gunhild Bergan, Marius O. Dietrichson, Mette Yvonne Larsen, Trygve Staff og Johnny Veum.

Advokatforeningen avgir følgende høringsuttalelse:

2. Sakens Bakgrunn

Justisdepartementet oppnevnte 4. mai 2010 et utvalg som skulle gjennomgå infoflyt-systemet og foreslå regler for kriminalomsorgens behandling av personopplysninger og bruken av slike i saksbehandlingen.

I rapport av 15. mai 2012 har utvalget fremmet forslag om endring i straffegjennomføringsloven, samt utarbeidet forslag til forskrift i medhold av straffegjennomføringsloven for nærmere regulering av registrering og håndtering av personopplysninger.

3. Merknader til de enkelte forslagene

a) Formålet med behandlingen av personopplysninger – ny straffegjennomføringslov § 4 f flg.

Infolyt-utvalget har foreslått et nytt kapittel 1 b i straffegjennomføringsloven med forslag til ny § 4 f, 4 g og 4 h. Endringen vil eventuelt komme i tillegg til nytt kapittel 1 a vedtatt ved lov 2010-12-17 nr. 85 om endringer i forvaltningsloven og straffegjennomføringsloven (behandling av personopplysninger i kriminalomsorgen, innsyn i benådningssaker m.m.) som ikke har trådt i kraft.

Forslaget til ny § 4 f vil medføre en betydelig endring i straffegjennomføringslovens angivelse av formålet med og innholdet i kriminalomsorgens arbeid. Der formålet tidligere har vært planlegging og gjennomføring av strafferettslige reaksjoner, vil den endring som er foreslått i § 4 f utvide kriminalomsorgens oppgaver til å inngå i «å forebygge, forhindre og bekjempe alvorlig kriminalitet».

Advokatforeningen har merket seg Datatilsynets innvendinger mot denne utviklingen i proposisjon 151 L side 16-17, og slutter seg til de kritiske merknader som der er fremmet vedrørende spørsmålet om å utvide kriminalomsorgens ansvarsområde i retning av å omfatte tradisjonelt politiarbeid. Kriminalomsorgens hovedoppgave er og bør fortsatt være de sider av strafferettspleien som er relatert til gjennomføring av straff og arbeidet med rehabilitering av den domfelte.

Om lovforslaget vedtas, vil de skranker straffeprosessloven oppstiller til vern av borgerne ha begrenset verdi for dem som befinner seg i fengsel. Dette gjelder enten det er tale om igangsetting av etterforskning eller å benytte de aktuelle etterforsknings- eller informasjonsinnhentingstiltak. En formalisert prosess mellom kriminalomsorgen og politiet rettet mot en konkret innsatt, med sikte på bevisinnhenting for å sikre en senere straffeforfølgning, lar seg dessuten ikke forene med fengselets forpliktelse til å søke rehabilitering av den innsatte. Så lenge den innsatte sitter på Infolyt, vil vedkommende innsatt oppleve å bli motarbeidet av fengselet.»

Etter Advokatforeningens syn vil forslaget innebære en vesentlig endring av det prinsipielle utgangspunktet i gjeldende rett om hvilke oppgaver kriminalomsorgen har. Som Datatilsynet påpekte i sin høringsuttalelse i forbindelse med proposisjon 151, vil det kunne oppstå uklarheter med hensyn til hva som er forebygging og hva som er etterforskning. Dette kan få som konsekvens at man også får uklarheter med hensyn til hvilke rettigheter den som opplysningene omhandler skal få, eksempelvis etter straffeprosessloven. Dette blir særlig tydelig når man ser hen til at «behandling» av personopplysninger også omfatter innsamling og sammenstilling av slike opplysninger.

Infolyt-utvalget har ikke noen nærmere vurdering eller analyse av disse spørsmålene. Etter Advokatforeningens syn vil en slik utvidelse av kriminalomsorgens oppgaver forutsette en prinsipiell utredning av grensegangen mellom de oppgaver som bør ligge til politiet, og de som

bør ligge til kriminalomsorgen. Videre bør det utredes nærmere hvilke konsekvenser en slik utvidelse vil ha for kriminalomsorgens primære oppgaver med rehabilitering av domfelte, og av hvilke rettssikkerhetsspørsmål som utfordres utover de rene personvern hensyn i de tilfeller hvor kriminalomsorgen utfører kriminalitetsforebyggende tiltak som ledd i bekjempelse av alvorlig kriminalitet.

Det er Advokatforeningens syn at en slik endring vil være brudd på normalitetsprinsippet som skal sikre innsatte velferd som den øvrige befolkningen nyter godt av så langt det er sikkerhetsmessig forsvarlig. Det vises her til St. mld. Nr. 37 (2007-2008) pkt. 9.4 hvor det understrekes at dette prinsipp skal styrkes for å realisere at innsatte har samme rettigheter og plikter som andre borgere.» En slik endring bør eventuelt skje i en større og mer prinsipiell kontekst med vurdering av hvilke oppgaver kriminalomsorgen skal ha. Inflyt-utvalgets mandat tok utgangspunkt i Sivilombudsmannens og Datatilsynets kritikk av praksis for informasjonshåndtering og – deling og behovet for tiltak som er kompenserende for de mangler som var påpekt av disse instanser. Et slikt begrenset mandat synes ikke å utgjøre verken et godt, ei heller tilstrekkelig, grunnlag for en slik prinsipiell endring av kriminalomsorgens oppgaver. Etter Advokatforeningens syn har bestemmelsene i kapittel 1 a, som er vedtatt men ikke har trådt i kraft, en hensiktsmessig avgrensning av formålet med kriminalomsorgens behandling av personopplysninger. Regelen bør også gjelde i samarbeidet mellom kriminalomsorgen og politiet. I forslaget til ny § 4 f er formålet angitt til å være forebygging av «alvorlig kriminalitet». Vilåret er ikke nærmere presisert i forslaget til lovtekst, og synes heller ikke presisert av Inflyt-utvalget. Etter Advokatforeningens syn bør dette presiseres direkte i loven med angivelse av hvilke straffebud som skal omfattes. Det bør under enhver omstendighet være tale om kvalifiserte overtredelser av bestemmelser satt til vern om liv og helse for at bestemmelsen skal komme til anvendelse.

Advokatforeningen har ikke merknader til forslag til ny § 4 g og § 4 h.

b) Inflyt-utvalgets forslag til forskrift

Inflyt-utvalgets forslag er lagt opp etter samme mønster som politiregisterloven.

Advokatforeningen slutter seg til dette.

Til § 2 i forslaget bemerkes at dette regulerer nødvendighetskravet. Bokstav c omfatter å «bekjempe alvorlig kriminalitet». Her vises til Advokatforeningens merknader til dette under a) over.

Etter § 2, tredje ledd forutsetter behandling av personopplysninger «objektive holdepunkter for å anta at vilkårene [i første og annet ledd] er oppfylt.» I § 3 er oppstilt krav til opplysningens kvalitet. Etter Advokatforeningens syn etterlater forslaget usikkerhet med hensyn til når behandling av personopplysninger kan skje. Dette relaterer seg både til vilåret «alvorlig kriminalitet» og til arten og kvaliteten av opplysningen som skal behandles og holdepunktene for denne. Advokatforeningen er særlig skeptisk til at også opplysninger som ikke er verifiserte kan behandles og slik sett inngå i grunnlag for vedtak.

Advokatforeningen mener det bør presiseres at det i vedtak om nektelse av innsyn (forskriftens § 9) bør fremgå at den registrerte har rett til å få opplyst hvilke opplysninger som er registrert om ham. Dette vil gi større mulighet for at eventuelle feil kan rettes opp ved at den som

opplysningene gjelder faktisk får kunnskap om at registrering har skjedd og kan korrigere opplysningene der det er behov for dette.

Advokatforeningen har ikke merknader til de øvrige bestemmelser i forslaget til forskrift.

Vennlig hilsen

Erik Keiserud
leder

Merete Smith
generalsekretær